

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพระดับครอบครัวและชุมชน		
ชื่อผู้เขียน	นางอรุณี กาศย์ไชย		
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกษม นครเขตต์	ประธานกรรมการ	
	รองศาสตราจารย์ เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ	กรรมการ	
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทรวงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์	กรรมการ	

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางวัฒนธรรมที่กำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพระดับครอบครัวและชุมชน โดยศึกษาลักษณะเงื่อนไขหรือปัจจัยในสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล กลุ่มคน อันจะทำให้บุคคล กลุ่มคนเหล่านี้เข้ามาส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของครอบครัวและชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ กรณีศึกษาร่วมไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มประชาชน กลุ่มสังคม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของบริบททางสังคมวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของบุคคลในครอบครัวและชุมชน ได้แก่ การศึกษา อาชีพ การบริหารส่วนท้องถิ่น สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้และการขับเคลื่อนทางสังคม
2. บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่กำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพระดับครอบครัวและชุมชน

2.1 ระดับครอบครัว การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพมี 2 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลภายในครอบครัว และระดับการมีส่วนร่วมแบบพอเป็นพิธี เกิดจากความสัมพันธ์ในแนวตั้งระหว่างประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของครอบครัว คือ ความเชื่อที่สั่งสม

กันมาเป็นระยะเวลานาน และความต้องการความยอมรับจากสังคมภายนอกชุมชน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่นิยมใช้มากที่สุดในระดับครอบครัว คือ การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

2.2 ระดับชุมชน การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพระดับนี้มี 2 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการส่งเสริมสุขภาพ และการมีส่วนร่วมแบบพอเป็นพิธี การมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการส่งเสริมสุขภาพนั้นเกิดจากความตระหนัก เห็นความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสุขภาพ จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ เงื่อนไขที่กำหนดให้ประชาชนเข้าร่วมในการส่งเสริมสุขภาพในระดับนี้ คือ การเห็นประโยชน์ของการดูแล สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ทำให้ประชาชนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ส่วนการมีส่วนร่วมแบบพอเป็นพิธีนั้น เป็นการมีส่วนร่วมเฉพาะในขั้นดำเนินการ ไม่มีส่วนร่วมในขั้นการค้นหาปัญหา ร่วมคิดและตัดสินใจ ร่วมติดตามและประเมินการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมการเพิ่มความสามารถของชุมชนและการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงของชุมชน เงื่อนไขที่กำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพในระดับนี้ คือ ความต้องการของภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนซึ่งเป็นทุนทางทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีส่วนได้รับประโยชน์ของการพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน แต่กระบวนการที่ดำเนินการไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ เพราะประชาชนถูกจัดแจง ชักนำ และขอความร่วมมือในการบริจาคแรงงานทรัพย์เพื่อดำเนินการต่าง ๆ แต่ในการบริหารจัดการนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจดำเนินการทั้งหมด

Thesis Title	Socio - Cultural Context as a Determinant of Participation in Health Promotion at the Family and Community Levels		
Author	Mrs. Arunee Karpchai		
M.Ed	Health Promotion		
Examining Committee	Asst. Prof. Dr. Kasem	Nakornkhet	Chairman
	Assoc. Prof. Seksin	Sriwattananukulkit	Member
	Asst. Prof. Songvuth	Tuongratanaphan	Member

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine the conditional factors of socio-cultural context as a determinants of the family and community participation in health promotion activities. The study investigated the socio-cultural factors affecting ways of living of the people both individual and group in order to know about what helped them to involve the health promoting activities in the family and community. Qualitative approach was used for collecting data through informal interview, case study and participatory observation in the community and social activities. Descriptive analysis was utilized for the study to explain the relationship between socio-cultural context and participation in health promotion activities.

The research findings were as follows :

1. The conditional factors as a determinants of participation in health promotion activities at the family and community level were education, occupation, local policies and economic status. All of these factors were social capitals existed in the community of which the people were able to participate through learning process and socialization.

2. Socio-cultural context as a determinants of participation in health promotion activities at the family and community level were found that :

2.1 At family level, there were two levels of participation in health promotion activities. The first one was real participation, that came about through the family members relationship. The second one was unreal participation caused by the relationship in the vertical line between the people and local organizations in the community. The conditional factors of participation in health promotion activities at the family level were traditional beliefs and needed to be part of the community. The health promoting activities that were frequently found at the family level was health personal skills development.

2.2 At community level : there were also two levels of participation in health promotion activities. The first level was real participation, that came about through a good value of health among the people in the community. This value inspired them to participate all kinds of health promotion activities initiated by the community leaders. The condition considering as a determinant of participation in health promotion at this level were needed for healthy environment in order to be with a better standard of living. The second one was unreal participation, which the people would participated only in the stage of the actual practice of the activities. The people were not being part in the problems finding, decision making, follow-up and evaluating the programs that conducted by other in the community. Particularly such activities that dealing with strengthening the community capability in taking care of the individual and the communities health. The conditional factor of participation in health promoting activity at this level was traditional practice of those government officers that push the people in the community to be involved with certain program initiated by the federal government, such as human resource development program. However, human development did not succeed due to the program was already established and managed by the government officers.